

B.A./B.Sc. 4th Semester

SOCIOLOGY

(Social Change in India)

Time Allowed—Three Hours] [Maximum Marks—100

Note :—(i) Section A : Attempt any **SEVEN** questions. Answer to each question should not exceed half of the page. Each question will carry 4 marks. Total weightage of the section is 28 marks.

(ii) Section B : Attempt **FOUR** questions (selecting **ONE** question from each unit). Each question carries 18 marks. Total weightage of section is 72 marks.

SECTION—A (4×7=28 Marks)

1. Difference between cultural change and social change.
2. 'Progress is volitional'—comment.
3. What is development ?
4. Difference between literacy and education.
5. What is legislation ?
6. How has globalization affected local economies ?

7. What changes did industrialization brought in religious life of people ?
8. Is modernization and westernization same process ?
9. What are the causes of divorce among spouses ?
10. Is Dowry a right of any woman or a social menace ?

SECTION—B (18×4=72 Marks)

UNIT—I

1. Discuss the various patterns of social change. Why social change is necessary ?

OR

Define Social Evolution by discussing elaborately differences and similarities between biological and social evolution.

UNIT—II

2. Discuss the impact of legislation on women.

OR

What is technology ? How has means of transport and communication affected social life in villages and cities in India ?

UNIT—III

3. What is secularization ? Discuss its factors and impact on society.

OR

What is Urbanization ? By discussing features of Urban life, reflect upon the changes that have taken place under influence of urbanization.

UNIT—IV

4. Write a note on economic, emotional and health problems faced by elderly in India.

OR

What is the difference between infanticide and foeticide? Write a note on causes and consequences of female foeticide.

(PUNJABI VERSION)

ਨੋਟ :— (i) ਭਾਗ ਓ : ਕੋਈ ਸੱਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਅੱਧੇ ਪੇਜ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 4 ਅੰਕ ਹਨ। ਇਸ ਭਾਗ ਦੀ ਕੁਲ ਵੇਟੇਜ 28 ਅੰਕ ਹੈ।

(ii) ਭਾਗ ਅ : ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। (ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ)। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 18 ਅੰਕ ਹਨ। ਇਸ ਭਾਗ ਦੀ ਕੁਲ ਵੇਟੇਜ 72 ਅੰਕ ਹੈ।

ਭਾਗ—ਓ (4×7=28 ਅੰਕ)

1. ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
2. ਪ੍ਰਗਤੀ ਸੰਕਲਪਿਕ ਹੈ—ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ।
3. ਵਿਕਾਸ ਕੀ ਹੈ?
4. ਸਾਖਰਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
5. ਵਿਧਾਨ ਕੀ ਹੈ?

6. ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਸਥਾਨਕ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ?
7. ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ ਕੀ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆਇਆ ਹੈ?
8. ਕੀ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀਕਰਨ ਇੱਕ ਹੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਹੈ?
9. ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਵਿਚਕਾਰ ਤਲਾਕ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ?
10. ਕੀ ਦਾਅਵੇ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਅਭਿਸ਼ਾਪ ਹੈ?

ਭਾਗ—ਅ (18×4=72 ਅੰਕ)

ਯੂਨਿਟ—I

1. ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੈਟਰਨਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਸਮਾਜਿਕ ਬਦਲਾਅ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ?

ਜਾਂ

ਜੈਵਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚਕਾਰ ਮਤਭੇਦ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ—II

2. ਔਰਤਾਂ ਉਪਰ ਵਿਧਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਕੀ ਹੈ? ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਆਵਾਜਾਈ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ?

ਯੂਨਿਟ—III

3. ਧਰਮਨਿਰਪੇਖਤਾ ਕੀ ਹੈ? ਇਸਦੇ ਕਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਉਪਰ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਕੀ ਹੈ? ਸ਼ਹਿਰੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਰਤਨਾਂ ਉਪਰ ਧਿਆਨ ਦਿਉ।

ਯੂਨਿਟ—IV

4. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਆ ਰਹੀ ਆਰਥਿਕ, ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਉਪਰ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

ਜਾਂ

ਬਾਲ ਗੱਤਿਆਂ ਅਤੇ ਭਰੂਣ ਗੱਤਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ? ਕੰਨਿਆਂ ਭਰੂਣ ਗੱਤਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਉਪਰ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

(HINDI VERSION)

- ਨੋਟ :— (i) ਭਾਗ ਕ : ਕੋਈ ਸਾਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਪ੍ਰत्यੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ उत्तर आधे पृष्ठ में दें। प्रत्येक प्रश्न के 4 अंक हैं। इस भाग की कुल वेटेज 28 अंक है।
- (ii) ਭਾਗ ਖ : ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ (ਪ੍ਰत्यੇਕ ਯੂਨਿਟ ਮੇਂ ਸੇ एक)। प्रत्येक प्रश्न के 18 अंक हैं। इस भाग का कुल वेटेज 72 अंक है।

ਭਾਗ—ਕ (4×7=28 ਅੰਕ)

1. ਸਾਂਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਤਥਾ ਸਾਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕੇ ਸਥਯ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

2. प्रगति सांकल्पिक है—टिप्पणी करो।
3. विकास क्या है ?
4. गठरना और शिक्षा के मध्य अंतर स्पष्ट करो।
5. विधान क्या है ?
6. वैश्वीकरण स्थानीय अर्थव्यवस्थाओं को कैसे प्रभावित करता है ?
7. लोगों के धार्मिक जीवन में औद्योगिकरण क्या परिवर्तन लाया है ?
8. क्या आधुनिकीकरण और पश्चिमीकरण एक ही प्रक्रिया है ?
9. पति या पत्नियों के मध्य तलाक के क्या कारण हैं ?
10. क्या दहेज किसी महिला का अधिकार है या एक सामाजिक अभिशाप है ?

भाग—ख (18×4=72 अंक)

यूनिट—I

1. सामाजिक परिवर्तन के विभिन्न पैटर्नों को चर्चा करो। सामाजिक परिवर्तन क्यों आवश्यक हैं ?

अथवा

जैविक और सामाजिक विकास के मध्य मतभेद और समानता पर चर्चा करते हुए सामाजिक विकास को परिभाषित करो।

यूनिट—II

2. महिलाओं पर विधान के प्रभावों की चर्चा करो।

अथवा

प्रौद्योगिकी क्या है ? भारत में गांवों और शहरों के सामाजिक जीवन के परिवहन और संचार के साधन कैसे प्रभावित करते हैं ?

3. धर्मनिरपेक्षता क्या है ? इसके कारकों तथा समाज पर इसके प्रभावों की चर्चा करो।

अथवा

शहरीकरण क्या है ? शहरी जीवन के लक्षणों की चर्चा करते हुए, शहरीकरण के प्रभाव के तहत स्थान ग्रहण करने वाले परिवर्तनों पर ध्यान दीजिये।

यूनिट—IV

4. भारत में बजुर्गों को पेश आ रही आर्थिक, भावनात्मक और स्वास्थ्य समस्याओं पर नोट लिखो।

अथवा

शिशु हत्या तथा भ्रूण हत्या के मध्य क्या अंतर है ? कन्या भ्रूण हत्या के कारणों और परिणामों पर नोट लिखो।